

Målsättningar och handlingsplan för äldreården på Åland utgående från slutrapporten från arbetsgruppen med uppdrag att utreda äldreomsorgen jämte remissvar

En förutsättning för att de förslag som framläggs i rapporten skall kunna förverkligas är att kommunerna erbjuder de former av socialservice som föreskrivs i socialvårdslagen (FFS 710/1982), d.v.s. hemservice (hemtjänst), boendeservice (serviceboende) och anstaltsvård (åldringshem), att stödet för närståendevården utvecklas samt att hemsjukvården får mera resurser. För att äldreårdens servicekedjor skall fungera friktionsfritt krävs samarbete mellan tjänster inom social- och hälsovård, samt att klienterna vårdas på rätt vårdnivå. En mätning av klientens vårdbehov med hjälp av RAVA-index är till stor hjälp vid bedömningen. Många av de åtgärder som föreslås är beroende av varandra för att målsättningarna skall kunna förverkligas i de enskilda delarna, detta gäller i högsta grad nivåerna i den s.k. vårdkedjan.

Utgående från rapporten och remissvaren prioriteras i nämnd ordning följande åtgärder:

Lagstiftning

- **Lagstiftning om närståendevård**

En ny lag om stöd för närståendevård trädde i kraft i riket 1.1.2006. Detta har medfört att Åland saknar regler om närståendevård med undantag för § 17 i socialvårdslagen, enligt vilken kommunerna skall sörja för ordnandet av stöd för närståendevård.

Åtgärd: Uppdraget har överfört till lagberedningen för åtgärder.

- **Hemtjänst och hemsjukvård organiseras som sammanhållen hemvård**

Sammanhållen hemvård innebär att man gör det möjligt för hemtjänst och hemsjukvård att helt eller delvis kombineras och att personal inom hemtjänsten kan överta vissa arbetsuppgifter som hör till folkhälsoarbetet och personal inom hemsjukvården kan överta vissa arbetsuppgifter i anslutning till socialvården. För att detta skall kunna genomföras initieras förändringar i gällande lagstiftning. Så snart lagändringen genomförs inleds arbetet med sammanhållen hemvård som ett försök i några kommuner.

Åtgärd: Ärendet bereds i samarbete med lagberedningen i syfte att skapa en lagframställning.

- **Lagstiftning om förebyggande hembesök**

Rätten till förebyggande hembesök erbjuds alla personer som bor i eget boende under det år de fyller 75 år. Besöket görs av företrädare för kommunen och ÅHS.

Åtgärd: Ärendet bereds i samarbete med lagberedningen i syfte att skapa en lagframställning.

Vårdkedjan

- **Hemtjänst och hemsjukvård**

Enligt arbetsgruppens rapport skall 90 procent av befolkningen som fyllt 75 år ha möjlighet att bo i vanlig bostad. Om denna målsättning skall kunna uppfyllas måste resurserna inom kommunens hemservice och ÅHS hemsjukvård utökas i stor omfattning. Befolkningsstrukturen på Åland med högre andel personer över 85 år än i övriga delar av landet, samt små kommuner och speciella geografiska förhållanden antas kräva flera platser vid serviceboenden och institutioner i jämförelse med ett

storstads-område. Det totala antalet platser på serviceboende och institution är i dag 485 st. vilket motsvarar drygt 20 procent av befolkningen över 75 år.

Åtgärd: Kravet på ökade resurser inom området beaktas i såväl landskapets som kommunernas budgetberedningar.

- **Kommunalt serviceboende**

Kommunerna ansvarar för att tillräcklig tillgång till platser finns vid serviceboende och effektiverat serviceboende. En förutsättning för att den planerade strukturomvandlingen, där Gullåsen utvecklas till ett geriatriskt sjukhus och åldringshemmen rustas upp, skall kunna förverkligas är att klienterna vårdas på rätt vårdnivå och att kommunerna kan erbjuda vård på alla nivåer i vårdkedjan. Enligt arbetsgruppen bör svårt sjuka kroniker med högt RAVA-index vårdas på åldringshem och inte på serviceboende.

Åtgärd: Ytterligare utredning krävs för att lösa frågan om vem som skall ansvara för sjukvården vid serviceboenden, kommunerna eller ÅHS.

- **Kommunala åldringshem**

De kommunala åldringshemmen måste anpassas för att kunna sköta mera vårdkrävande personer eftersom de flesta långvårdspatienter som i dag vårdas vid Gullåsen kommer att överföras till åldringshemmen. Förändringen kommer att kräva ökade personalresurser och höjd kompetens. Läkarresurserna vid åldringshemmen bör samordnas med Gullåsen som koordinator. De Gamlas Hem föreslås fungera som en integrerad del av äldreomsorgen på Åland och därmed kunna ställa platser till förfogande till behövande kommuner oavsett medlemskap i kommunalförbundet och antal platser som kommunen "äger".

Åtgärder: Personalstruktur och personaltäthet på åldringshemmen ses över. ÅHS utreder möjligheten till att överta ansvaret för samordningen av läkarresurserna inom institutionsvården. Kommunerna ombeds utreda en effektivare användning av institutionsplatserna, där samtliga kommuner skulle ha tillgång till plats på åldringshem.

- **Gullåsen**

Gullåsen utvecklas till ett geriatriskt sjukhus med inriktning på utredning, behandling, rehabilitering av äldre samt utslussning till fortsatt lämplig vårdnivå.

Följande verksamhetsområden bör ingå:

- geriatrisk intagningsavdelning
- geriatrisk rehabiliteringsavdelning
- demensavdelning/avdelningar
- avdelning för palliativ vård
- avdelning för långtidssjukvård

Förändringen i verksamheten kommer att kräva personalförstärkningar av i första hand läkare och sjukskötare. Anpassningen skulle ske under flera års tid och är beroende av att åldringshemmen upprustas med ändamålsenliga utrymmen och mera personal för att kunna ta över en del av de patienter som i dag vårdas på Gullåsen.

Åtgärd: ÅHS uppmanas uppgöra en plan för att förverkliga Gullåsens utveckling enligt förslaget i rapporten.

Övrigt

- **Ekonomiska förutsättningar för äldreomsorgen**

Förändringen av Gullåsens verksamhet kommer att innebära ekonomiska konsekvenser för ÅHS och kommunerna. Övergångsregler, som innebär att kommunerna ersätter kostnaderna för vård vid Gullåsen som motsvarar den genomsnittliga kostnaden för vård vid Trobergshemmet och De Gamlas Hem utan förhöjning, införs för åren 2007-2009. Nya regler för kostnadsfördelningen mellan landskapet och kommunerna införs från år 2010. Kommunerna skall svara för kostnaderna för hemtjänsten, för verksamheten vid kommunala serviceboenden samt för institutionerna (De Gamlas Hem, Trobergshemmet och Sunnanberg). Landskapet och ÅHS svarar för kostnaderna för hemsjukvården och för sjukhusvården inklusive vården vid Gullåsen. Kommunerna ersätter landskapet för de faktiska kostnaderna för utskrivningsklara patienter vid Gullåsen.

Åtgärd: De ekonomiska förutsättningarna för äldreomsorgen klarläggs i en särskild utredning.

- **Äldre människors bostäder och boendemiljöer**

All nyproduktion av bostäder måste ske med utgångspunkt i att människor skall kunna bo kvar hela livet, vilket bör beaktas i lagstiftningen. Nya former av kollektiva bostäder som tillvaratar de äldres behov av trygghet och som ger möjlighet till både enskildhet och gemenskap bör skapas. Vid renovering av gamla bostäder skall kravet på att människor skall kunna bo kvar hela livet beaktas. Rätt till bidrag för installation av hiss i flervåningshus bör införas.

Åtgärd: Frågorna bereds i samband med budgeten för 2008.